

ממתי מתחילה קדושת ירושלים?

כותב הרמב"ן (בראשית יד, יח):

ומלכי צדק מלך שלם - היא ירושלים, שנאמר ויהי בשלם סוכו ומלכה יקרא גם בימי יהושע אדני צדק, כי מאז ידעו הגויים כי המקום ההוא מבחר המקומות באמצע הישוב או שידעו מעלתו בקבלה שהוא **מכון כנגד ביהמ"ק של מעלה** ששם שכינתו של הקב"ה שנקרא צדק. ובבראשית רבה המקום הזה מצדיק את יושביו וכו'.

א"כ קדושת ירושלים היתה מאז ומתמיד מימות עולם וגם הגויים ידעו מזה.

בשו"ת חת"ס (יו"ד סימן רלד) האריך מאד בחשיבות מצות ישיבת ירושלים, וכתב שמה ששינינו בכתובות הכל מעלים לירושלים ודין כפיית אשתו זה אינו מחמת המצוות שתלויות בה, אלא "משום קדושת עצמה וכו' בקדושתה העליונה שירושלים היא שער השמים מימות עולם אפילו כשהיה היבوسی יושב בירושלים והכנעני והפריזי אז בארץ ולא זזה ולא תזוז שכינה מכותל המערבי אפילו בחורבנה".

הרמב"ם (בית הבחירה פ"ו הי"ד-ט"ו) כותב:

ובמה נתקדשה בקדושה ראשונה שקידשה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעת"ל וכו'. ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדו"ר קדשה לעת"ל ובקדושת א"י לענין שביעית ומעשרות וכיו"ב לא נתקדשה לעת"ל? לפי **שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה** ושכינה אינה בטלה והרי הוא אומר (ויקרא כ"ו, ל"א) והשימותי את מקדשיכם, ואמרו חכמים אע"פ ששוממין - בקדושתן הן עומדים וכו'.

בשו"ת התשב"ץ (ח"ג סימן רא) מביא ראייה לרמב"ם וז"ל:

ויש סמך וראייה שקדושת המקדש והעיר היא קיימת, שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות וכו' ואמרו כי עדיין נשאר מהניסים שהיו בירושלים שלא אמר לחבירו צר לי המקום, כי בבית הכנסת שבירושלים הם צריכים לאנשי המקום כל השנה, ומתמלאת פה אל פה בעת התקבץ שם בחג השבועות החוגגים יותר משלוש מאות איש כולם הם נכנסים שם ויושבים רווחים, כי **עדיין היא בקדושתה וזה סימן גאולה שלישית**.

התשב"ץ מביא ראייה לרמב"ם שקדושת ירושלים לא בטלה, וממילא התקיים שם "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים".

ועיין בשו"ת חת"ס (יו"ד סימן רלד) שכתב ע"ד התשבי"ץ: "וה' יודע כי עיני ראו בתו"ל דבר זה, ולא אוכל לפרש מפני פריצי עמנו וכו'". ולכן אין ראיה מזה כי גם בתו"ל היה כן.

וצ"ל דמקום תורה דינו כמקדש לגבי שבירת יסודי הטבע של מקום וזמן, כי **ברוחניות אין תפיסת מקום ואין השגת זמן** כי הזמן הוא הגשם הדק בטבע. היכן שלומדים הטבע נשבר. בביהמ"ק המרכז הרוחני "מקום הארון אינו מין המידה" (ב"ב צט.), כי לא היתה שם תפיסת מקום. "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים ולא אמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים" כדאיתא באבות. וזה אינו בגלל ההסתפקות של אנשי ירושלים, אלא משום שלא היתה שם תפיסת מקום. בלוחות הברית "מ"ם וסמ"ך בנס היו עומדים" (מגילה ד:), כי בטבע כל דבר צריך לתפוס מקום. מ"ם וסמ"ך החלולים לא תפסו מקום, ובנס היו עומדים.

וי"ל שאין זה רק לגבי מקום אלא גם לגבי זמן - "ולא הסריח (בביהמ"ק) בשר הקודש מעולם" (אבות). בשר מסריח בגלל שהזמן עושה את שלו, ובביהמ"ק הזמן לא שלט, כי **בקדושה נשברים יסודות הטבע, מקום וזמן**.

א"כ קדושת ירושלים קדושה מימות עולם והקדושה לא בטלה.

אמנם בשבועות (טז). אמרינן לגבי ירושלים קדושה ראשונה קדשה לשעתה ופרש"י קדו"ר דדוד ושלמה. וכן ברמב"ם בהלכות בית הבחירה (פ"ד הי"ד) משמע שרק אז נתקדשה?

אך י"ל דזה דוקא לגבי אכילת קדשים קלים ומעשר שני, אבל קדושתה העצמית העליונה קיימת מאז ולתמיד (הרמב"ם פוסק שהנכנס להר הבית בזה"ז חייב כרת).

עוד כתב הרמב"ם (בית הבחירה פ"ד הי"א-ה"ב) וז"ל:

המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנים אותו ממקומו לעולם וכו'. ובמקדש נעקד יצחק אבינו ולך לך אל ארץ המוריה ונאמר בדה"י ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדוד אביו אשר הכין במקום דוד בגורן ארנן היבوسی. ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה דוד ושלמה המזבח בגורן ארוונה הוא המקום שבנה בו אברהם את המזבח ועקד עליו את יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא, אמרו חכמים ממקום כפרתו נברא וכו'.

מבואר מאריכות דבריו דמקום המקדש מקודש מאז ולתמיד.

הקרבנות בזה"ז

וצריך להבין לשם מה האריך כ"כ הרמב"ם בענין מקום המזבח, וכלל דברי אגדה ומדרשים שלא כדרכו.

הרמב"ם פוסק בהלכות בית הבחירה (פ"ו הטי"ו) שמקריבין קרבנות אע"פ שאין בית בנוי.

בשו"ת החת"ס (יו"ד סימן רלו) מביא ששאלו הגרע"א למה לא נבקש משרי ירושלים ליתן רשות להקריב קרבנות. תחילה עונה החת"ס שהם לא נותנים כי ההוא אמר לבל יקרב שם מי שאינו מאמונת ישמעאל וכו'.

אח"כ דן החת"ס מה נעשה עם טומאה וייחוסי כהונה, ומביא את דברי בעל הכפתור ופרח. הכפ"פ (פ"ו) מביא את הדין שמקריבין היום קרבנות אע"פ שאין בית, ושהנכנס היום שאנו טמאים חייב כרת, ואז כותב:

רבינו יחיאל מפריש ז"ל אמר לבא לירושלים והוא בשנת שבע עשרה לאלף הששי ושיקריב קרבנות בזמן הזה. ואני מטרדתי להשלים עמו המלאכה לא שאלתיו מה נעשה מטומאתינו ואנא הכהן המיוחס, אנכי בדרך לפני שילה שב למקומי נזכרתי הלכה **שאינ לחוש על הטומאה** כדאמרין בתמורה (יד). שקרבנות ציבור דוחין את השבת ואת הטומאה וכו'. א"כ **טומאה דחוייה בציבור**.

וביחס לכהן מיוחס כותב החת"ס "דמאן לימא לך דלא יקריב אחזקה, דסמכינן אחזקה וכמו וכמו שעושין פדיוה"ב".

בגדי כהונה - ניתן לעשות, אך בעיני תכלת? כותב הרמב"ם (כלי המקדש פ"ח הי"ג): "ותכלת האמורה בכל מקום, הוא הצמר הצבוע כעצם שמים שהוא פתוך מן הכוחלי". וכותב על זה המשנה למלך: "כדומה לדבריו כתב בריש הלכות ציצית. ולא ידעתי למה לא ביאר רבינו שצבע זה צריך שיהא בדם חילזון ואף אם ימצא צבע אחר שיהא עינו דומה לעצם השמים פשיטא דלא מהני כיון שאינו מדם חילזון. ובריש פ"ב מהלכות ציצית ביאר רבינו שתכלת האמור בציצית הוא מדם חילזון ופשיטא שגם כאן כן. ואולי סמך על מ"ש בהלכות ציצית".

אולם נראה שדעת הרמב"ם אינה כן, וז"ל:

תכלת האמורה בתורה בכ"מ היא הצמר הצבוע בפתוך שבכחול וזו היא דמות הרקיע וכו' **ותכלת האמורה בציצית** וכו' כיצד צובעין תכלת של ציצית וכו' ואח"כ מביאים דם חילזון וכו'.

משמע שרק בתכלת של ציצית בעיני דם חילזון. ומצאתי שכ"כ במרכבת המשנה פ"ב מהלכות ציצית ה"א וה"ב שרק בתכלת של ציצית בעיני שתהיה מחילזון ואין דין זה בתכלת של בגדי כהונה.

וכ"נ מהחת"ס שדן לגבי בגדי כהונה בזה"ז ולא כתב שא"א לעשות כיון שבעיני חילזון.

בעיה נוספת יש עם שקלי ציבור. דקרבנות ציבור באים משקלים שהציבור שוקל. בשו"ת שאילת יעב"ץ כתב שרבינו יחיאל מפריש רצה להקריב קו"פ דבא בטומאה בציבור ולא בעי שקלים.

ולעני"ד לומר שלכן הרמב"ם האריך בענין מקום המזבח ומידותיו, כדי להוציא מדעת הרוצים להקריב קרבנות במקום המקדש על סמך הלכה זו שמקריבין אע"פ שאין בית. וע"ז כתב והאריך בענין מקום המקדש ומידותיו ושאלו להוסיף על המידות ולא לגרוע, וע"כ אין אפשרות להקים מזבח במקומו ובלי מזבח אין להקריב קרבנות. ולכן מוסיף הרמב"ם שם בהלכות בית הבחירה ה"ד "ושלושה נביאים עלו עמהם מן הגולה אחד העיד להן על מקום המזבח ואחד העיד להן על מידותיו ואחד העיד להן שמקריבין על המזבח הזה כל הקרבנות אע"פ שאין בית". וכל עוד אין שלושת הנביאים הללו א"א להקריב קרבנות.

ישיבת ירושלים בזה"ז

הגמ' בפסחים (פה:) אומרת שגגין ועליות לא נתקדשו וזה גם ביחס לירושלים (עיי"ש ברש"י).

שאלתי את החזו"א האם כיום יש עדיפות של מצות ישיבה בירושלים (כמבואר בכתובות קי: ושו"ע אבה"ע עה, ד) דירושלים היום בנויה על עליות ושכבות?

הראתי לחזו"א את חידושי הראב"ד על תמיד פ"א הנדפס מחדש מכת"י בדפוס וילנא, שם כותב הראב"ד דמה דאמרינן שגגין ועליות לא נתקדשו הוא רק אותם שהיו בשעת קידוש העזרה ולא אותם שנבנו אח"כ, והביאו השאג"א (סימן ל). וכדבריו כתב ג"כ הרדב"ז (בשו"ת ח"ב סימן תרצא). וקשה על הראב"ד מה הגמ' בפסחים (שם) מקשה על רב שאמר גגין ועליות לא נתקדשו מהא דכזית פסחא והלילא פקע איגרא, דלא היו על בתים שנבנו אח"כ, וענה לי החזו"א שאין לסמוך על כת"י הנמצאים בהפסקת מסורות דור דור.

ורציתי לומר על סמך הראב"ד והרדב"ז שכיום יש עדיפות לישיבה בירושלים דהעליות נבנו אח"כ אך החזו"א אמר שאין לסמוך על כת"י (ואת הרדב"ז לא אמרתי לו), אך

הוסיף החזו"א שיש עדיפות כיום של ירושלים כיון שלכל הפחות בטוחים ששם א"י, כי על הרבה מקומות יש ספק לגבי כיבוש עוי"ב שם.

אמנם עיין בריטב"א ותוס' שאנץ (מכות יב.) שכתבו, שגם אם סוברים שגגין ועליות לא נתקדשו היינו לעניין קדשים אבל לעניין מעשר שני דקיל שפיר נתקדשו, וא"כ יש עדיפות לירושלים כיון שיש קדושת גגין ועליות לפחות ביחס למעשר שני.